УЛААНБААТАР ХОТЫН БАЯНЗҮРХ ДҮҮРГИЙН 25-Р ХОРООНЫ НУТАГ ДЭВСГЭРТ БАЙРЛАХ “ШИНЭ МОНГОЛ ЭРДМИЙН ХҮРЭЭЛЭН” ХХК-НИЙ “ХИМИЙН БОДИС АШИГЛАХ, ХАДГАЛАХ, ИМПОРТЛОХ” ТӨСӨЛ

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ /2026 он/

УЛААНБААТАР ХОТ
2026 ОН

АГУУЛГА

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА 3
   - 1.1. Төслийн нэр 3
   - 1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч 3
   - 1.3. Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байршил 3
   - 1.4. Төслийн хүчин чадал 4
2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ 17
3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ 21
4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ 23
   - 4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө 25
   - 4.2. Орчны тохижилт ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө 26
   - 4.3. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө 26
   - 4.4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө 26
   - 4.5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө 26
   - 4.6. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний арга хэмжээний зардал 27
   - 4.7. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө 27
   - 4.8. Бомт-г хэрэгжилтийн нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь 29
   - 4.9. Байгаль орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр 30

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Төслийн нэр: “Химийн бодис ашиглах, хадгалах, импортлох” төсөл

1.2. Төсөл хэрэгжүүлэгч: “Шинэ Монгол Эрдмийн Хүрээлэн” ХХК

1.3. Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байршил

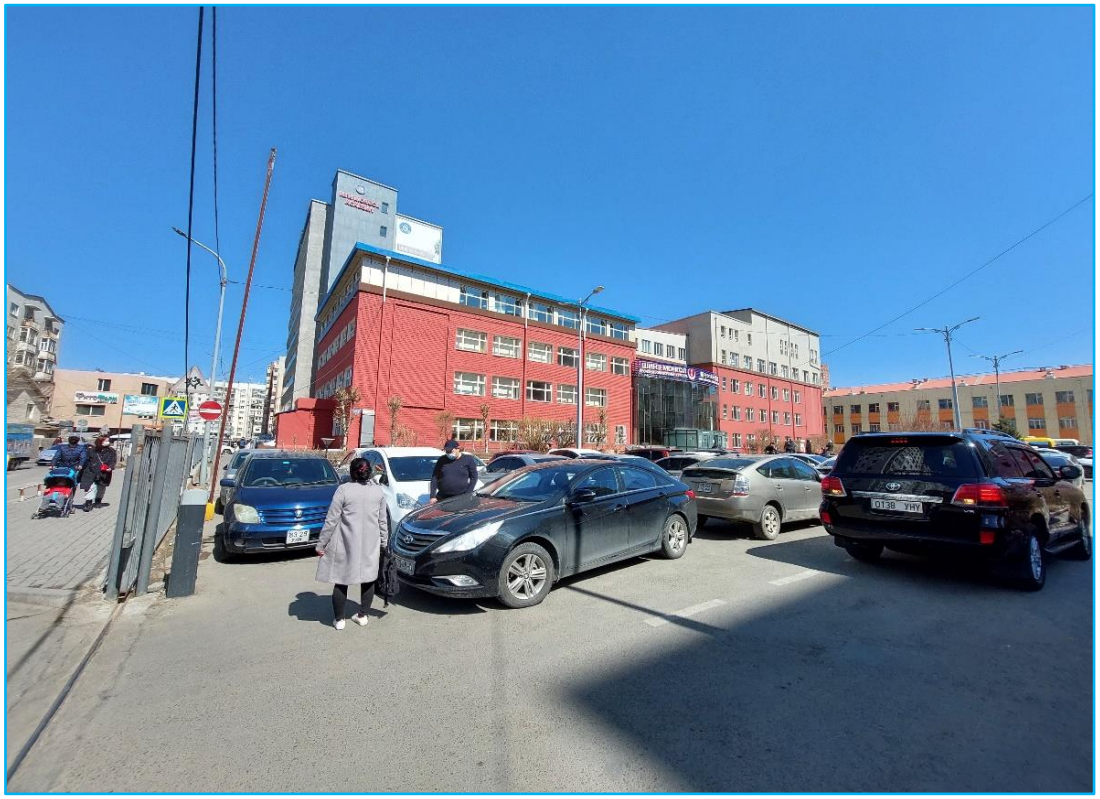
Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 25-р хороо, Манлайбаатар Дамдинсүрэнгийн гудамж 43 тоот хаягт байрлана. Төсөл хэрэгжиж буй газрын байршлын координатыг хүснэгт 1-д, төсөл хэрэгжих орчны тойм зураг болон талбайн харагдах байдлыг зураг 1,2-д харуулав.

Хүснэгт 1. Газрын булангийн цэгүүдийн солбицол

№	X	Y	Урт	Цэгүүд
1.	644839.56	5308235.18	24.60	1-2
2.	644864.15	5308235.62	31.29	2-3
3.	644863.48	5308266.90	21.36	3-4
4.	644884.83	5308267.19	31.10	4-5
5.	644885.50	5308236.10	26.53	5-6
6.	644912.02	5308236.57	1.07	6-7
7.	644913.09	5308236.59	25.61	7-8
8.	644913.82	5308210.99	2.92	8-9
9.	644912.44	5308208.42	4.30	9-10
10.	644908.14	5308208.42	29.03	10-11
11.	644909.00	5308179.42	3.78	11-12
12.	644909.18	5308175.64	57.27	12-13
13.	644851.95	5308173.82	9.41	13-14
14.	644842.54	5308173.53	48.75	14-15
15.	644840.32	5308222.22	5.38	15-16
16.	644834.94	5308222.35	5.83	16-17
17.	644834.95	5308228.18	4.61	17-18
18.	644839.56	5308227.92	7.26	18-1

Зураг 3. Төсөл хэрэгжих газрын байршлын зураг (Arcgis 10.5)

Зураг 4. Шинэ Монгол эрдмийн хүрээлэнгийн баруун урд талаас харагдах байдал

Зураг 5. Шинэ Монгол эрдмийн хүрээлэнгийн баруун урд талаас харагдах байдал

1.4. Төслийн хүчин чадал

“Шинэ Монгол Эрдмийн Хүрээлэн” ХХК-ний бүрэлдэхүүн байгууллагууд болох Шинэ Монгол технологийн дээд сургууль, Шинэ Монгол технологийн коллеж, Ерөнхий боловсролын Шинэ Монгол сургуулиуд нь 2300 гаруй сурагчдад сургалт явуулдаг бөгөөд сургалтын зориулалтаар лабораториудад 215 нэр төрлийн бодис ашигладаг байна. Сургуульд доорхи 5 төрлийн лаборатори үйл ажиллагаа явуулдаг болно. Үүнд:

1. Бионано инженерчлэлийн лаборатори, /Шинэ Монгол технологийн дээд сургууль/
2. Химийн инженерчлэлийн лаборатори, /Шинэ Монгол технологийн дээд сургууль/
3. Ерөнхий аналитик химийн лаборатори, /Шинэ Монгол технологийн дээд сургууль/
4. Химийн лаборатори, /Шинэ Монгол технологийн коллеж/
5. Химийн лаборатори, /Ерөнхий боловсролын Шинэ Монгол сургууль/ гэсэн лабораториудаас бүрдэнэ.

Салбар сургуулиудын лабораторийн мэдээллийн доорхи хэсэгт оруулав.

Шинэ Монгол технологийн дээд сургууль

ШМТД сургуулийн НХИТ нь химийн инженерчлэлийн чиглэлээр сургалт явуулдаг ба 1-4 курсийн сургалтын хүрээнд Бионано инженерчлэлийн лаборатори, Химийн инженерчлэлийн лаборатори, Ерөнхий аналитик химийн лабораторуудыг ашигладаг. Дээрх зорилгоор химийн инженерийн 702, 902, 903 тоот лабораториудад ерөнхий аналитик хими, химийн инженерчлэл, нано, биохимийн сургалт болон туршилт судалгааг явуулдаг байна. Лабораторын өрөөний зургийг доор оруулав.

702 тоот химийн лаборатори

902 тоот химийн лаборатори

903 тоот химийн лаборатори

Зураг 6. Лабораториудын фото зураг

Шинэ Монгол технологийн коллеж

ШМТК сургуулийн ХИТ нь химийн инженерчлэлийн чиглэлээр сургалт явуулдаг ба 1-5 курсийн сургалтын хүрээнд курс болгондоо хими-биологийн инженерийн туршилтын хичээлийг ордог. Мөн төгсөх курсэд төгсөлтийн судалгааны ажлыг хийлгэдэг байна.

Дээрх зорилгоор химийн инженерийн 502 тоот лаборатори болон биологи, биохимийн туршилтын 903 тоот лабораторийг ашиглаж байна. Лабораторын өрөөний зургийг доор оруулав.

Зураг 7. 502 тоот химийн лабораторийн зураг

Ерөнхий боловсролын Шинэ Монгол сургууль

ШМЕБС нь 7-11-р ангийн химийн хичээлийн сургалтын хүрээнд хөтөлбөрийн дагуу туршилттай хичээл явуулдаг.

Дээрх зорилгоор 216 тоот химийн лабораторийг ашигладаг ба нэг удаагийн туршилтын хичээлд кабинетэд 30-35 сурагч орох багтаамжтай. Лабораторийн өрөөний зургийг доор оруулав.

Зураг 8. 216 тоот химийн лабораторийн зураг

Шинэ Монгол эрдмийн хүрээлэнгийн салбар сургуулиудын лабораториудад нийт 215 нэр төрлийн химийн бодис ашигладаг бөгөөд уг бодисуудын нэр төрөл, GAS дугаар, жилд ашиглагдах хэмжээг доорхи хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 2. Химийн бодисын нэр төрөл, GAS дугаар, жилд ашиглагдах хэмжээ

№	Монгол нэр	Олон улсын нэр	Томъёо	CAS дугаар	Жилд ашиглах хэмжээ, г
1	1-Гексадециламин	1-Hexadecylamine	$C_{16}H_{35}N$	143-27-1	100
2	2,6-диметокси фенол	2,6-dimethoxyphenol	$C_8H_{10}O_3$	91-10-1	50
3	2-нафтол	2-Naphtol	$C_{10}H_8O$	135-19-3	100
4	5-Сульфосалицилийн хүчлийн дигидрат	5-Sulfosalicylic acid dihydrate	$C_7H_6O_6{\cdot}2H_2O$	5965-83-3	100
5	D-глюкоз	D-Glucose	$C_6H_{12}O_6$	5996-10-1	400
6	L(+)-Аскорбины хүчил	L(+)-Ascorbic acid	$C_6H_8O_6$	50-81-7	400
7	n-бутанол	n-Butanol	$CH_3(CH_2)_2CH_2OH$	71-36-3	500
8	n-гексан	n-Hexane	C_6H_{14}	110-54-3	1000
9	N-метил-2-пирролидон	N-methyl-2-pyrrolidone	C_5H_9NO	872-50-4	500
10	Азотын хүчил	Nitric acid	HNO_3	7697-37-2	500
11	Аммиак	Ammonia	NH_3	1336-21-6	500
12	Аммоний дихромат, Аммонийн бихромат	Ammonium dichromate Ammonium dichromate	$(NH_4)_2Cr_2O_7$	7789095	1000
13	Аммоний молибдат (4 молекул устай)	Molybdic acid hexaammonium salt tetrahydrate	$(NH_4)_6Mo_7O_{24}$	12027-67-7	500
14	Аммоний хлорид	Ammonium chloride	NH_4Cl	3734646	1000
15	Аммонийн гептамолибден	Hexaammonium heptamolybdate tetrahydrate	$(NH_4)_6Mo_7O_{24}{\cdot}4H_2O$	12054-85-2	500
16	Аммонийн карбонат	Ammonium carbonate	$CH_6N_2O_2{+}CH_5NO_3$	506-87-6	500
17	Аммонийн нитрат	ammonium nitrate	NH_4NO_3	6484-52-2	500
18	Аммонийн персульфат	Ammonium persulfate	$(NH_4)_2S_2O_8$	7727-54-0	500

19	Аммонийн сульфанат	Ammonium sulfanate	$H_6N_2O_3S$	7773-06-0	500
20	Аммонийн сульфат	Ammonium sulfate	$(NH4)_2SO_4$	7783-20-2	500
21	Аммонийн сульфид	Ammonium sulfide solution	$(NH_4)_2S$	12135-76-1	500
22	Аммонийн тиоцианат	Ammonium thiocyanate	NH_4SCN	1762-95-4	500
23	Аммонийн төмрийн сульфат	Ammonium iron sulfate dodecahydrate	$(NH_4)Fe(SO_4)_2·12H_2O$	7783-83-7	500
24	Аммонийн төмрийн сульфат	Ammonium iron sulfate hexahydrate	$(NH4)_2Fe(SO_4)_2·6H_2O$	7783-85-9	500
25	Аммонийн фторид	ammonium fluoride	NH_4F	3734614	500
26	Анилин	Aniline	$C_6H_5NH_2$	62-53-3	500
27	Аспирин УПСА	Acetylsalicylic acid	$C_9H_8O_4$	50-78-2	300
28	Ацетат натри	Sodium acetate trihydrate	CH_3COONa	0127-09-03	100
29	Ацетон	Acetone	C_3H_6O	67-64-1	2000
30	Ацетонитрил	Acetonitrile	CH_3CN	75-05-8	500
31	Барийн гидроксидын октагидрат	Barium hydroxide octahydrate	$Ba(OH)_2·8H_2O$	12230-71-6	500
32	Барийн нитрат	Barium nitrate	$Ba(NO_3)_2$	10022-31-8	500
33	Барийн хлорид	Barium chloride dihydrate	$BaCl_2·2H_2O$	10361-37-2	500
34	Бензойн хүчил	Benzoic acid	C_6H_5COOH	65-85-0	500
35	Бензол	Benzene	C_6H_6	71-43-2	1000
36	Борийн хүчил	Boric acid	H_3BO_3	10043-35-3	1000
37	Бром крезолын ногоон	Bromocresol green	$C_{21}H_{14}Br_4O_5S$	76-60-8	100
38	Бромийн усан уусмал	Bromine water solution, Bromyn mustache	Br_2	7726-95-6	1100
39	Ванилин	Vanilin	$C_8H_8O_3$	121-33-5	1600
40	Глицерин	Glycerol	$C_3H_8O_3$	56-81-5	5000
41	Глюкоз	Glucose anhydrous	$C_6H_{12}O_6$	50-99-7	1000
42	Давсны хүчил	Hydrochloric acid	HCl	7647-01-0	1500
43	Давсны хүчил фиксональ	Hydrochloric acid fixation	HCl	10034-85-2	100
44	Девардын хайлш	Devarda's alloy	AlCuZn	8049-11-4	100
45	Дифениламин	Diphenylamine	$(C_6H_5)_2NH$	122-39-4	100
46	Дифенилкарбазид	Diphenylcarbazide	$C_{13}H_{14}N_4O$	140-22-7	100
47	Дихлорметан	Dichloromethane	CH_2Cl_2	75-09-2	500
48	Дихромат кали	Potassium dichromate	$K_2Cr_2O_7$	7775-50-9	2000
49	Диэтилийн эфир	Ethyl ether	$C_4H_{10}O$	60-29-7	1000
50	Зэс	Copper metal	Cu	7440-50-8	100
51	Зэс (II) сульфатын пентагидрат	Copper (II) sulfate pentahydrate	$CuSO_4·5H_2O$	7758-99-8	1500
52	Зэс (II) хлоридын дигидрат	Copper (II) chloride dihydrate	$CuCl_2 · H_2O$	10125-13-0	500
53	Изоамилийн спирт	Isoamyl alcohol	$(CH_3)_2CHCH_2CH_2OH$	123-51-3	500
54	Изопропилийн спирт	Isopropyl alcohol	$(CH_3)_2CHOH$	67-63-0	100
55	Индиго кармен	Indigo carmine	$C_{16}H_8N_2Na_2O_8S_2$	860-22-0	100
56	Иод	Iodine	I_2	7553-56-2	100
57	Иодид кали	Potassium iodide	KI	7681-11-0	100
58	Кадмийн сульфид	Cadmium sulfide,	CdS	1306- 23-6	500
59	Кали натрийн тартрат, сигнетын давс	Sodium potassium tartrate, , Tetrahydrate	$KNaC_4H_4O_6$	6381-59-5 (4 молекул устай)	1500
60	Калийн бикарбонат	Potassium acid carbonate	$KHCO_3$	298-14-6	500
61	Калийн бромид	Potassium bromide	KBr	7758-02-03	500
62	Калийн гексаферрицианид	Potassium ferricynate, tripotassium hexacyanoferrate	$K_3[Fe(CN)_6]$	13746-66-2	500
63	Калийн гексацианоферрат	Potassium hexacyanoferrate (2)	$K_4[Fe(CN)_6] · 3H_2O$	14459-95-1 (3 молекул), 13943-58-3 (усгүй)	500
64	Калийн гидроксид	potassium hydrate, Caustic potash	KOH	1310-58-3 (85-90%), 7732-18-5 (10-15%)	500
65	Калийн дигидрофосфат	Potassium dihydrogen	KH_2PO_4	7778-77-0	1000

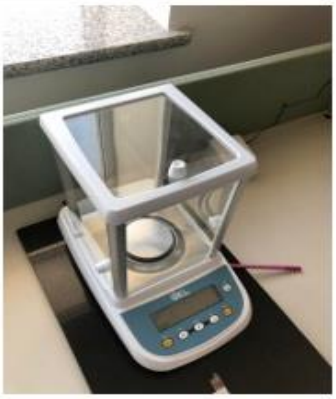
		phosphate			
66	Калийн иодат	Potassium iodate	KIO_3	7758-05-06	500
67	Калийн иодид	Potassium iodide	KI	7681-11-0	500
68	Калийн карбонат	Potassium carbonate	K_2CO_3	0584-08-07	500
69	Калийн нитрат	Potassium Nitrate	KNO_3	7757-79-1	500
70	Калийн перманганат	Potassium permanganate	$KMnO_4$	7722-64-7	500
71	Калийн пероксидисульфат	Potassium peroxydisulfate	$K_2S_2O_8$	7727-21-1	500
72	Калийн сульфат	Potassium sulfate	K_2SO_4	7778-80-5	500
73	Калийн сурьма тартрат	Potassium antimonyl tartrate	$KSbOC_4H_4O_6 \cdot 1/2H_2O$	28300-74-5	500
74	Калийн тиоцианат	Potassium Thiocyanate	KSCN	333-20-0 (Усгүй),7732-18-5	50
75	Калийн трисульфат хөнгөнцагаан	Aluminum Potassium Sulfate Dodecahydrate	$KAl(SO_4)_3 \cdot 12H_2O$	7784-24-9 (12 Молекул устай)	50
76	Калийн хлорат	Potash chlorate, Chloric acid	$KClO_3$	3811049	50
77	Калийн хлорид	Potassium monochloride	KCl	7447-40-7	500
78	Калийн хромат	Potassium chromate	K_2CrO_4	7789-00-6	500
79	Кальци	Calcium metal	Ca	7440-70-2	500
80	Кальцийн гидрокарбонат	calcium hydrogen phosphate	$CaHPO_4$х H_2O	7757-93-9 (усгүй), 7789-77-7 (2молекул устай)	500
81	Кальцийн гидроксид	Calcium hydroxide	$Ca(OH)_2$	1305-62-0	500
82	Кальцийн карбид	Acethylenogen, calcium acetylide	CaC_2	75-20-7	500
83	Кальцийн карбонат	Carbonic acid calcium salt	$CaCO_3$	471 - 34 - 1	500
84	Кальцийн оксид	calcium oxide	CaO	1305-78-8	500
85	Кальцийн хлорид /усгүй/	Calcium chloride anhydrous	$CaCl_2$	10035-04-8 (Усгүй)	1000
86	Кальцийн хлоридын дигидрат	Calcium chloride dihydrate	$CaCl_2 2H_2O$	3-740-99	100
87	Кобальт (II) хлоридын гексагидрат	Cobalt (II) chloride hexahydrate	$CoCl_2 \cdot 6H_2O$	7791-13-1	100
88	Кобальт нитрат /$6H_2O$/	Cobalt nitrate hexahydrate	$Co(NO_3)_2 \cdot 6H_2O$	10026-22-9	100
89	Кобальт нитрат трихидрат /$3H_2O$/	Cobalt nitrate trihydrate	$Co(NO_3)_2 \cdot 3H_2O$	10031-43-3	100
90	Кобальтийн хлорид /талст усгүй/	Cobaltous chloride	$CoCl_2$	7646-79-9	50
91	Идэвхижүүлсэн нүүрс	Carbon	C	7440-44-0	500
92	Конго улаан	Congo red	$C_{32}H_{22}N_6Na_2O_6S_2$	573-58-0	50
93	Крезол улаан	Cresol red	$C_{21}H_{18}O_5S$	1733-12-6	50
94	Ксилол	Xylene	C_8H_{10}	1330-20-7	500
95	Лимон /нимбэг/-ы хүчил	Citric acid	$C_6H_8O_7$	77-92-9	500
96	Лити карбонат	Lithium carbonate	Li_2CO_3	122-01132	100
97	Лити хлорид усгүй	Lithium chloride anhydrous	LiCl	7447-41-8	500
98	Магни	Magnesium powder	Mg	7439-95-4	100
99	Магни туузан	Magnesium lent	Mg	7439-95-4	50
100	Магнийн гидроксид	Magnesium hydroxide	$Mg(OH)_2$	1309-42-8	100
101	Магнийн оксид	Magnesium oxide	MgO	1309-48-4	250
102	Магнийн сульфат	Magnesium sulfate heptahydrate	$MgSO_4 \cdot 7H_2O$	10034-99-8	500
103	Магнийн хлорид	Magnesium chloride hexahydrate	$MgCl_2 \cdot 6H_2O$	7791-18-6	300

104	Манганийн диоксид	Manganese dioxide	MnO_2	1313-13-9	100
105	Манганы нитрат	Mangan nitrate	$Mn(NO_3)_2$	20694-39-7	100
106	Манганы хлорид	Manganese (II) chloride tetrahydrate	$MnCl_2{\cdot}4H_2O$	13446-34-9	500
107	Металл кали	Potassium metal	K	7440097	100
108	Металл цайр	Granular zinc, mossy zinc, CI77945, CI Pigment Black 16	Zn	7440-66-6 (99-100%), 7439-92-1 (0-0,1%)	500
109	Метанол	Methanol	CH_4O	67-56-1	1000
110	Метилоранж	Methyl orange	$C_{14}H_{14}O_3N_3SNa$	547-58-0	200
111	Метил хөх	Methylene blue	$C_6H_{18}ClN_3S$	61-73-4	100
112	Морданд Блэк Т	Mordand Black T	$C_{20}H_{12}N_3NaO_7S$	1787-61-7	100
113	Мочевин	Urea	H_2NCONH_2	57-13-6	500
114	Мөнгөний нитрат	Silver nitrate	$AgNO_3$	12595-90	500
115	Мөнгөний сульфат	Silver sulfate	Ag_2SO_4	10294-26-5	100
117	Мөсөн цууны хүчил	Acetic acid (ice)	$C_2H_4O_2$	64-19-7	500
118	Мурексид	Murexide	$C_8H_8N_6O_6$	3051-09-0	100
119	Натри	Sodium, Natrium	Na	7440-23-5 (90-100%)	100
120	Натрийн ацетат /усгүй/	Sodium acetate anhydrous	CH_3COONa	0127-09-03	500
121	Натрийн ацетат трихидрат	Sodium acetate trihydrate	$CH_3COONa{\cdot}3H_2O$	6131-90-4	500
122	Натрийн боргидрид	Sodium borohydride	$NaBH_4$	16940-66-2	500
123	Натрийн бромид	Sodium bromide	NaBr	7647-15-6	500
124	Натрийн гексанитрокобальт III	Sodium hexanitritocobaltate(III)	$Na_3[Co(NO_2)_6]$	13600-98-1	500
125	Натрийн гидрокарбонат	Sodium hydrogen carbonate	$NaHCO_3$	144-55-8	1500
126	Натрийн гидроксид	Sodium hydroxide	NaOH	1310-73-2	1000
127	Натрийн гидрофосфат	Disodium hydrogen phosphate dodecahydrate	$Na_2HPO_4{\cdot}12H_2O$	10039-32-4	500
128	Натрийн гипохлоритын уусмал	Sodium hypochlorite solution	NaClO	7681-52-9	500
129	Натрийн додецил сульфат	Sodium dodecyl sulfate	$NaC_{12}H_{25}SO_4$	151-21-3	100
130	Натрийн карбонат	Sodium carbonate	Na_2CO_3	497-19-8	500
131	Натрийн нитрат	Sodium nitrate	$NaNO_3$	7631-99-4	500
132	Натрийн оксалат	Sodium oxalate	$Na_2C_2O_4$	62-76-0	500
133	Натрийн салицилат	Sodium salicylate	$C_7H_5NaO_3$	54-21-7	500
134	Натрийн сульфат /усгүй/	Sodium sulfate anhydrous	Na_2SO_4	7757-82-6	500
135	Натрийн сульфид	Sodium sulfide nonahydrate	$Na_2S{\cdot}9H_2O$	1313-84-4	500
136	Натрийн сульфит	Sodium sulfite anhydrous	Na_2SO_3	7757-83-7	1000
137	Натрийн тетраборат	Disodium tetraborate	$Na_2B_4O_7{\cdot}10H_2O$	1303-96-4	500
138	Натрийн тиосульфат	Sodium thiosulfate pentahydrate	$Na_2S_2O_3{\cdot}5H_2O$	10102-17-7	500
139	Натрийн фторид	Sodium fluoride	NaF	7681-49-4	1500
140	Натрийн фосфат	Trisodium phosphate dodecahydrate	$Na_3PO_4{\cdot}12H_2O$	10101-89-0	500
141	Натрийн хлорид	Sodium chloride	NaCl	7647-14-5	500
146	Натрийн цитрат	Trisodium citrate dihydrate	$C_6H_5Na_3O_7{\cdot}2H_2O$	6132-04-03	1000
142	Нафталин	Napthalene	$C_{10}H_8$	91-20-3	100
143	Несслер урвалж	Nessler's reagent	$K_2[HgI_4]{\cdot}NaOH$	7783-33-7	500
144	Никелийн сульфат	Nickel (II) sulfate, hexahydrate (1:1:6)	Ni_2SO_4	7786-81-4 (усгүй), 10101-97-0 (6 молекул устай)	100
145	Никель ацетат тетрахидрат	Nickel acetate tetrahydrate	$Ni(CH_3COO)_2{\cdot}4\ H_2O$	6018-89-9	250
146	Никель сульфат гексагидрат	Nickel sulfate hexahydrate	$NiSO_4{\cdot}6H_2O$	10101-97-0	500
147	Нимбэгийн хүчил моногидрат	Citric acid monohydrate	$C_6H_8O_7{\cdot}H_2O$	5949-29-1	500

148	Хурган чихний хүчил	Oxalic acid dihydrate	$C_2H_2O_4{\cdot}2H_2O$	6153-56-6	1500
149	Петройлейний эфир 500мл	Petroleum ether	Hydrocarbons, C_6, isoalkanes, <5% n-hexane	64742-49-0	500
150	Поливинилпирролидон	Polyvinylpyrrolidone	$(C_6H_9NO)n$	25249-51-1	100
151	Пропанол	n-propyl alcohol	C_3H_8O	71-23-8	500
152	р-аминобензен сульфоны хүчил	p-aminobenzene sulfonic acid	$C_6H_4(NH_2)(SO_3H)$	121-57-3	100
153	Салицилийн хүчил	Salicylic acid	$C_6H_4(OH)COOH$	69-72-7	500
154	Сахароз	Sucrose	$C_{12}H_{22}O_{11}$	57-50-1	500
155	Силика гел индикатор	Silica gel self indicator		112926-00-8	500
156	Тетраэтил ортосиликат	Tetraethyl orthosilicate	$C_8H_{20}O_4Si$	78-10-4	500
157	Тетраэтилен гликол	Tetraethylene glycol	$C_8H_{18}O_5$	112-60-7	500
158	Тиогликолийн хүчил (TGA)	Thioglycolic acid (TGA)	$C_2H_4O_2S$	68-11-1	500
159	Титан давхар исэл	Titan dioxide	TiO_2	13463-67-7	500
160	Титан изопроксид	Titanium isopropoxide	$C_{12}H_{18}O_4Ti$	546-68-9	500
161	Титан трихлоридын уусмал	Titanium trichloride solution	$TiCl_3$	7705-07-09	500
162	Толуол	Toluene	C_7H_8	108-88-3	500
163	Төмөр	Iron powder reduced	Fe	7432-89-6	400
164	Төмөр (III) аммонийн сульфат	Ferric ammonium sulfate, Sulfuric acid, ammonium iron (3+) salt (2:1:1)	$FeNH_4(SO_4)_2 \cdot 12H_2O$	10138-04-2 (усгүй), 7783-83-7 (12 молекул устай)	400
165	Төмөр (III)-ийн хлорид	Iron chloride hexahydrite	$FeCl_3 \cdot 6H_2O$	10025-77-1 (6 молекул устай), 7705-08-0 (усгүй)	400
166	Төмрийн (II) сульфат	Iron (II) sulfate heptahydrate	$Fe_2SO_4{\cdot}7H_2O$	7782-63-0	800
167	Төмрийн (II) хлоридын тетрахидрат	Iron (II) chloride tetrahydrate	$FeCl_2{\cdot}4H_2O$	7782-63-0	500
168	Төмрийн (III) оксид	Iron (III) oxide	Fe_2O_3	1309-37-1	400
169	Төмрийн (III) сульфат	Iron (III) sulfate	$Fe_2(SO_4)_3$	10028-22-5	500
170	Төмрийн (III) хлорид	Iron (III) chloride hexahydrate	$FeCl_3{\cdot}6H_2O$	10025-77-1	300
171	Тринатрийн цитрат дигидрат	Trisodium citrate dihydrate	$Na_3C_6H_5O_7$	6132-04-03	500
172	Трихлорацетик хүчил	Trichloroacetic acid	$C_2HCl_3O_2$	76-03-9	400
173	Триэтиламин	Triethylamine	$(C_2H_5)_3N$	121-44-8	500
174	Устөрөгчийн пероксид	Hydrogen peroxide	H_2O_2	7722-84-1	500
175	Үхрийн ийлдэс альбумин	Bovine Serum Albumin		9048-46-8	100
176	Фенол	Phenol	C_6H_6O	108-95-2	500
177	Фенолфталейн	Phenolphthalein	$C_{20}H_{14}O_4$	77-09-8	100
178	Ферройн	Ferroin	$C_{36}H_{24}FeN_{62}+$	14634-91-4	100
179	Формальдегид уусмал	Formaldehyde solution	HCHO	50-00-0	500
180	Фосфорын хүчил	Phosphoric acid	H_3PO_4	7664-38-2	1000
181	Хар тугалганы ацетат	Lead (II) acetate trihydrate	$Pb(CH_3COO)_2{\cdot}3H_2O$	6080-56-4	500
182	Хар тугалганы нитрат	Lead (II) nitrate	$Pb(NO_3)_2$	10099-74-8	100
183	Хар тугалганы оксид	Lead (II) oxide yellow	PbO	1317-36-8	500
184	Хартугалганы (II) хэт оксид	Lead peroxide	PbO_2	1309-60-0	500
185	Хлороформ	Chloroform	$CHCl_3$	67-66-3	500
186	Хлорт цагаантугалга	Tin(V) Chloride Pentahydrate	$SnCl_4.5H_2O$	10026069	500
187	Хлорт цагаантугалга (II)	Tin(II) chloride dihydrate	$SnCl_2.2H_2O$	10025-69-1	500

188	Хөнгөн цагаан гидроксид	Aluminum hydroxide	$Al(OH)_3$	21645-51-2	500
189	Хөнгөнцагаан (металл)	Aluminum wire	Al	7429-90-5	500
190	Хөнгөнцагааны сульфат	Aluminum sulfate	$Al2(SO_4)_3 \cdot 18H_2O$	7784-31-8	500
191	Хөнгөнцагааны хлорид	Aluminium chloride hexahydrate	$AlCl_3 \cdot 6H_2O$	7446-70-0	500
192	Хром (III)- ын оксид	Chromium (III) oxide	Cr_2O_3	1308-38-9	500
193	Хромын исэл	Chromium (VI) oxide	CrO_3	1333-82-0	500
194	Хүхрийн хүчил	Sulfuric acid	H_2SO_4	7664-93-9	1000
195	Хүхэр	Sulfur	S	7704-34-9	500
196	Цагаан тугалганы хлорид	Tin chloride	$SnCl_2 \cdot 2H_2O$	7772-99-8 10025-69-1	600
197	Цайр	Zinc powder	Zn	7440-66-6	500
198	Цайрын ялтас	Zinc foil (99.9+%)	Zn	7440-66-6	500
199	Цайрын ацетат дигидрат	Zinc acetate dihydrate	$Zn(CHOO)_2 \cdot 2H_2O$	5970-45-6	500
200	Цайрын исэл	Chinese white, zinc white	ZnO	1314-13-2	1000
201	Цайрын нитрат гексагидрат	Zinc nitrate hexagydrate	$Zn(NO_3)_2 \cdot 6H_2O$	10196-18-6	350
202	Цайрын сульфат	Zinc sulfate heptahydrate	$ZnSO_4 \cdot 7H_2O$	7446-20-0	500
203	Цайрын хлорид	Zinc chloride	$ZnCl_2$	7646-85-7	500
204	Цардуул	Starch	$(C_6H_{10}O_5)_n$	9005-25-8	1000
205	Цардуул	Amglogen	$(C_6H_{10}O_5)_n$	9005-84-9	1000
206	Циклогексан	Cyclohexane	C_6H_{12}	110-82-7	500
207	Цирконийн оксид	Zirconium Oxide	ZrO_2	1314-23-4	100
208	Цууны ангидрид	Acetic anhydride	$C_4H_6O_3$	108-24-7	500
209	Цууны хүчил	acetic acid	CH_3COOH	64-19-7	500
210	Эрихром хар	Mordant Black, Eriochrome black T	$C_{20}H_{12}N_3NaO_7S$	1787-61-7	200
211	Этанол	Ethanol	C_2H_6O	64-17-5	5000
212	Этил ацетат	Ethyl acetate	$CH_3COOC_2H_5$	141-78-6	500
213	Этилен гликол	Ethylene glycol	$C_2H_6O_2$	107-21-1	1500
214	Этилен диамин тетраацетат	EDTA·2Na	$C_{10}H_{14}N_2Na_2O_8 \cdot 2H_2O$	139-33-3	1000
215	Этилендиамин тетра цууны хүчил	Ethylenediamine tetraacetic acid	$C_{10}H_{16}N_2O_8$	60-00-4	100
НИЙТ ДҮН					115150 г буюу 115.15 кг

Лобароторийн тоног төхөөрөмж: Тус төслийн хүрээнд оюутан, сурагчдад зориулан **с**ургалт, туршилтын зориулалтаар доорхи тоног төхөөрөмжүүдийг ашигладаг байна.

Аналитик жин

Бодисын жинг 10000 ны нарийвчлалтайгаар хэмжин авах багаж.

Багтаамж	220 г
Нарийвчлал	0.0001 г
Хамгийн бага үнших хэмжээ	0.001 г
Тогтворжих хугацаа	4 сек хүртэл
Орчны температур	5-30°C
Цахилгаан зарцуулалт	2 Ватт
Цэвэр жин	6.3 кг
Цахилгаан хүчдэл	110-230 Вольт

Rotavapor – (EL131)

Өндөр температур бага даралтын нөхцөлд уусгагчийг ууршуулдаг төхөөрөмж.

Эргэлт	22 мин^{1}
Цахилгаан хүчдэл	117 В /60Гц
Цахилгаан зарцуулалт	85 Ватт
Температур	20-100°C
Даралт	Агаарын даралт дор

Савлагч – (SU50X200-S)

Шингэнийг тодорхой эзэлхүүнээр савлах автомат төхөөрөмж.

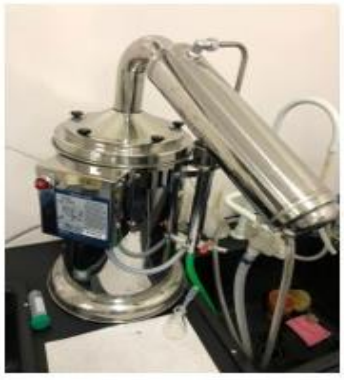
Даралт	0.1 – 1 МПа
Хурд	30 – 500 мм/с
Шүүлтүүр	40 мкм
Температур	20-80°C

Соронзон хутгуур – (IKA 381000X)

Уусах процессийг түргэвчлэх, уусгагчийн орчинд жигд тархан диффузлэх, урвалын хурдыг ихэсгэх зорилготой төхөөрөмж.

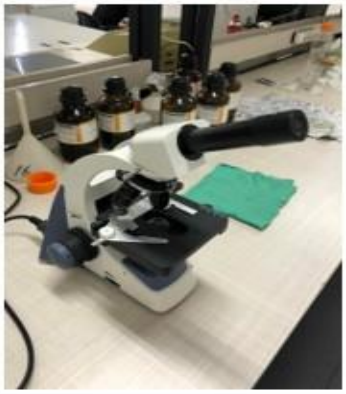
AC/DC input	230 V AC
Жин	2.5 кг
Эргэлт	50-1500 эргэлт/мин
Температур	50-500°C
Багтаамж/чадал	20 л
Хавтангийн диаметр	135 мм
Харьцаа	165мм:85мм:275мм

Ус нэрэгч – (WWS-S4)

Ус нэрэгч аппарат нь лабораторид нэрмэл ус гаргаж авах зориулалтаар хэрэглэнэ.

Ус нэрэх хэмжээ	4 л/цаг
Цахилгаан хүчдэл	220 Вольт
Халаагч	3 кВатт
Хэмжээ	350 см, диаметр 670 см, өндөр
Конденсаторын хэмжээ	85 см, диаметр 375 см, урт

Микроскоп – (Biobase WF10X)

Микроскоп бол жижиг биетүүдийг, эсийг ажиглахад ашигладаг. Микроскопын линз нь гэрлийг нүд рүү чиглүүлж, объектыг байгаа хэмжээнээс том харагдуулдаг.

Хавтан	135:140 мм
Цахилгаан хүчдэл	110/220 Вольт
Жин	8 кг
Төрөл	Биологийн микроскоп
Галоген ламп	6 Вольт / 20 Ватт

Электрофорезийн аппарат – (JY04S-3C)

Тлектрофорезын багаж нь нуклейн хүчил ба уурагуудыг хэмжээ, цэнэгээс нь хамааруулан ялгахад ашигладаг.

Жин	29 кг
Нэвтрүүлэх гэрлийн долгионы урт	302 нм
Хүлээж авах гэрлийн долгионы урт	254 нм, 365 нм
Нэвтрүүлэх гэрлийн ламп	8 Ватт
Хүлээж авах гэрлийн ламп	11 Ватт

Автоклав – (Biobase BKQ Z30I)

Өндөр даралт, температурын дор лабораторын багаж, шил сав, уусмалыг ариутгахад хэрэглэнэ.

Багтаамж	30 л
Даралт	<0.3 МПа
Температур	<150°C
Хугацаа	0-999 мин
Цахилгаан хүчдэл	110/220 Вольт
Усны шаардлага	Нэрсэн ус
Жин	100 кг

Зураг 3. Flip-open Door Type Vertical Autoclave Sterilizer, BKQ-Z30I

Автоклав: Микробиологийн туршилтанд хэрэглэгддэг шил сав, туслах хэрэгсэл, тэжээлт орчнуудыг ариутгах зориулалттай төхөөрөмж.

Зураг 4. Water bath DK-2000-IIIL

Усан банн: Энэхүү усан банн нь лабораторит нэрэх, хатаах, термостатик халаалт явуулах зэрэг процесст тохиромжтой. U хэлбэрийн халаах хоолойтой тул усыг хурдан халаах ба дулааны алдагдал бага.

Инкубатор

Хугацаа, температурыг тохируулж өгснөөр тогтмол температурын орчинд микроорганизмыг өсгөвөрлөх боломжтой болно. Микро организмыг хатуу, шингэн тэжээлийн орчинд өсгөвөрлөх үед инкубаторыг ашигладаг.

4.2. Химийн бодисын агуулах

Лабораториудад ашигладаг химийн бодисуудыг ШМЭХүрээлэнгийн В1 давхарт байрлах 12 м^2 хэмжээтэй өрөөнд байрлуулдаг бөгөөд уг өрөө нь механик агааржуулалтын системтэй, шал хана нь химийн бодис шингээгдэхгүй материалаар хийгдсэн, тавцан тавиуртай, дотор тал нь зохиомол гэрэлтүүлэгтэй байна.

Хүснэгт 9. Химийн бодис хадгалах агуулхын харагдах байдал

1.4.1. Химийн бодис ашиглалт

Химийн бодисыг зөвхөн сургалт, туршилтын зориулалтаар ашигладаг бөгөөд сургалт явуулж буй сургалтын лабораториуд нь хөдөлмөр хамгааллын нөхцөл аюулгүй ажиллагааг бүрэн хангасан байна. Химийн бодистой харьцдаг багш, лаборантууд, оюутан, сурагчдад аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа, болзошгүй ослын үед ажиллах төлөвлөгөөг сайтар танилцуулж гарын үсэг зуруулсны дараа сорил туршилтын хичээлийг эхлүүлдэг байна. Хэрэв зааварчилгаа аваагүй бол оюутан тухай туршилтын хичээлд оруулдаггүй байна.

1.4.2. Химийн бодисын тээвэрлэлт

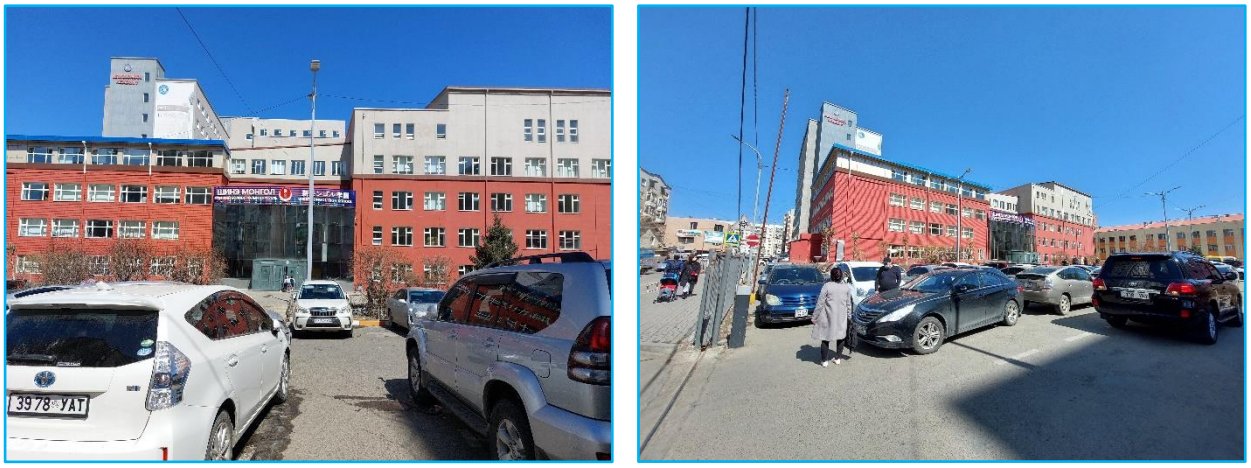
Химийн бодисыг худалдан авахдаа бага хэмжээгээр жилд 2 удаа авдаг бөгөөд намрын улирлын хичээлийн хэрэглэгдэхүүн бодис урвалжийг хавар захиалан 8 сарын сүүлээр хүлээн авч, хаврын улирлын бодис урвалжийг намар захиалан 1 дүгээр сард хүлээн авч сургалтанд ашиглаж байна. Шаардлагатай химийн бодис урвалж, хэрэглэгдэхүүн, багаж

тоног төхөөрөмжийг худалдан авахдаа сургууль тус бүр химийн бодис урвалж худалдан борлуулах мэргэжлийн газар болох “Грийн Химистри ХХК”-тай хийгдсэн гэрээний дагуу хүргэлтээр хүлээн авдаг. Гэрээг хавсралтаар оруулав.

2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙ, ТҮҮНИЙ ОРЧНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ-ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

2.1. Төсөл хэрэгжих газар нутгийн газрын гадаргын төлөв байдал

Төсөл хэрэгжиж буй газар нь Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 25-р хорооны нутаг дэвсгэр Манлайбаатар Дамдинсүрэнгийн гудамж 43 тоот хаягт байрлах ба далайн түвшинээс дээш 1280 метр өргөгдсөн, тэгш талбайд байрлана. Төсөл хэрэгжих газрын зүүн талд ерөнхий боловсролын 111-р сургууль, урд, баруун, хойд талд орон сууцны хороолол байрлана. Төсөл хэрэгжиж буй талбайн ихэнхи хувь нь цементлэгдсэн, ногоон байгууламжийн эзлэх талбай ойролцоогоор 500м^2 байна. Сургуулийн хашаан доторх талбайн өнөөгийн төрхийг Зураг 1-д үзүүлсэн болно.

Зураг 10. Сургуулийн хашаан доторх талбайн өнөөгийн байдал

2.2. Төсөл хэрэгжих орчны хөрсөн бүрхэвч

Төсөл хэрэгжиж буй газар нь далайн түвшинээс дээш 1280 метр өргөгдсөн, тэгш талбайд байрлах ба талбайн ихэнхи хэсэг нь цементлэгдсэн байна. Хөрсөн бүрхэвч бүхий талбайн хөрсний гадарга дээр сайр чулууны бүрхэц 0-5%, ургамал бүрхэц 10-20%, хүний нөлөөтэй эвдрэл талхагдал харьцангуй бага, бохирдол байхгүй, газрын гадарга нь тэгш гадаргатай байна.

2.3. Төсөл хэрэгжих орчин дахь ургамлан нөмрөгийн өнөөгийн байдал

Судалгааны талбай орчим дахь ургамлан нөмрөг нь байгалийн унаган төрхөөрөө байхдаа Хэнтийн хэв шинжид багтах алаг өвс-бутлаг үетэн, бутлаг алаг өвст хээрийн, алаг өвс-улалж-биелэг өвст-үетэн тухайлбал: Stipa krylovii, Cleistogenes squarrosa, Agropyron cristatium, Carex duriuscula, Allium bidentatum, Arenaria capillaries, Sibbaldianthe adpressa, Oxytropis kossinskyi зэрэг олон төрөл зүйл бүхий ургамлан нөмрөгтэй байжээ. Төсөл хэрэгжиж буй талбайн хэмжээнд ногоон байгууламж бүхий талбай нь ойролцоогоор 500 м^2 байна. Энд шар хуайс, улиас зэрэг модлог ургамал, соргүй согоовор, хиаг, түнгэ гэсэн үетэн ургамлууд зонхилж байна. Цаашид мэргэжлийн байгууллагаас зөвлөгөө авч, ногоон байгууламжийн сайжруулалтыг хийх хэрэгтэй. Ногоон байгууламж бүхий талбайн зургийг доор оруулав.

Зураг 11. Ногоон байгууламж бүхий хэсэг

2.4. Төсөл хэрэгжих орчны ус зүй

Уг төсөл хэрэгжиж буй газар нь Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 25-р хорооны нутаг дэвсгэрт байрлах тул гадаргын усыг Сэлбэ голоор төлөөлүүлэв.

Сэлбэ голын тодорхойлолт

Сэлбэ гол нь Туул голын цутгалуудын нэг бөгөөд ус хурах талбай нь (ус судлалын Дамбадаржаа харуулаар) хойт өргөргийн $47^0$55'- $48^0$15', зүүн уртрагийн 106^0 50'-107^0 00' хооронд байрлана. Голын нийт ус хурах талбай нь ойролцоогоор 300 км^2 гаруй болно. Сэлбэ гол нь Бага Хэнтийн нурууны баруун өмнөд хажуугийн салбар бэсрэг уулс Их Баян уул (2033 м) ба Цохиот уул (1706 м)-аас эх авах ба Их баян ба Багабаян голуудын бэлчээр Сэлбэ нэртэй болж, Туул голд Улаанбаатар хот орчмоор (4-р ДЦС) цутгана. Голын дагуу Хандгайт, Шарга морьт, Яргайт, Бэлх зэрэг жижиг гол горхи, булгууд болон хур бороо элбэгтэй үед хоёр хажуугийн уулсаас хуурай сайруудын урсац Сэлбэ голыг сэлбэнэ.

Сэлбэ голын дагуу Санзай болон Дамбадаржаад усны горим нөөцийн ажиглалт хэмжилтийг хийсэн (1985-2008). Сэлбэ голын савд дунджаар 245-260 мм тунадас унах ба хамгийн их тунадас унадаг 7 ба 8-р сарын тунадас гантай жил 10-20 мм байх бол хур бороо

элбэгтэй жил 80-130 мм-д хүрнэ. Дулааны улирлын хур тунадасны нийбэр 160-340 мм-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Хур тунадасны эрчимшлийн хувьд Сэлбэ голын савд 1 минутанд дундажаар 0.2-1.0 мм, 30 минутад 5-8 мм болон 1 мм/мин буюу 1 цагт 60 мм орчим эрчимшилтэй ширүүн бороо орох тохиолдол бий.

Дулааны улиралд Сэлбэ голын усны горим, үүний дотор усны түвшин, урсацын хэмжээг хур тунадасны хэмжээ, эрчимшил шууд тодорхойлдог онцлогтой. Голын сав газарт 10-20 мм хур тунадас орсон тохиолдолд бүрд голын усны түвшин, урсац нэмэгдэн хэлбэлзэнэ.

2.5. Төсөл хэрэгжиж орчны амьтны аймаг, бүрэлдэхүүн

Судалгаа хийж буй газар нь хүн амын төвлөрөл ихтэй, хотын төвд байрлах тул энд ан, амьтан гэх зүйл байхгүй байна. Харин Нийслэлийн ногоон бүсийн амьтадын талаархи мэдээллийг доор оруулав. Нийслэлийн ногоон бүсийн нутаг дэвсгэр нь амьтны аймгийн газарзүйн мужлалтаараа Умардын их мужийн хөвч тайгын дэд мужийн Хэнтийн тойрогт багтана. Судлаачдын тооцоолсноор Нийслэлийн ногоон бүс нутагт 50 орчим зүйл хөхтөн амьтад тэмдэглэгджээ. Эдгээрээс буга, бор гөрөөс, зэрлэг гахай, хүдэр, янгир зэрэг туурайтан амьтад ногоон бүсийн шилмүүст болон холимог ойд амьдардаг боловч их хотын чимээ шуугиан хүн, авто хөсөг, бэлчээр тэжээлийн хүрэлцээ зэргээс шалтгаалан нэг газар байнга оршин амьдардаггүй улирлын чанартай шилжин нүүдллэдэг онцлогтой.

2.6. Төсөл хэрэгжих орчны нийгэм, эдийн засгийн хөгжил

Баянзүрх дүүрэг: Улаанбаатар хотын зүүн талд байрлах Баянзүрх дүүрэг нь нийслэлийн хамгийн том дүүрэг юм. Богд Хан Уулын Бага тэнгэр, Богино Хүрхрээ, Чулуут, Бумбат, Залаат, Төр хурах ам болон Хар усан тохой зэрэг ан амьтан, цэцэг жимс, ой мод, рашаан ус, эмийн ургамал бүхий үзэсгэлэнт сайхан байгалийг цогцлоон нийт 124.4 мянган га газрыг хамарч оршдог. Монгол Улсын хүн амын 10 хувь, Нийслэл хотын хүн амын 30 гаруй хувь нь амьдардаг нийслэлийн онцгой төвлөрсөн бүс билээ.

Дүүрэг анх 1965 оны 4 дүгээр сард Бүгд Найрамдах Монгол ард Улсын Ардын их хурлын тэргүүлэгчдийн 79 дүгээр зарлигаар Найрамдалын район нэртэй байгуулагдаж, 1992 онд УИХ-ын 18 дугаар тогтоолоор "Баянзүрх" хэмээн нэрлэгджээ.

Хүн ам, нэгжийн зохион байгуулалт. 2020 оны жилийн эцсийн байдлаар 104,800 өрхийн 367,700 хүн амьдарч байна. Засаг захиргааны анхан шатны нэгж болох 28 хороотой. Төрийн үйлчилгээний 37 байгууллага үйлчилгээ явуулж байна. Үндсэн 8 хэлтэстэй. Үүнд: Төрийн захиргааны удирдлагын хэлтэс, Санхүү, төрийн сангийн хэлтэс, төлөвлөлт, гүйцэтгэлийн хяналт, шинжилгээний хэлтэс, Нийгмийн хөгжлийн хэлтэс, Тохижилт, нийгмийн аж ахуйн хэлтэс, хүнс худалдаа, үйлчилгээний хэлтэс, Цэргийн штаб, Хууль, эрх зүйн хэлтэс зэрэг багтана. Мөн харьяа 29 хэлтэстэй. Үүнд: Татварын хэлтэс, Эрүүл мэндийн төв, Цагдаагийн газар, Газар зохион байгуулалтын алба, Хөгжлийн төв, Албан бус-Насан туршийн боловсролын төв, Ахмадын хороо, Биеийн тамир, спортын хороо; Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн хэлтэс, Дотоод Аудитын алба, Жижиг дунд үйлдвэрийг дэмжих төв, Мал эмнэлгийн тасаг, Мэргэжлийн хяналтын хэлтэс, Нийтлэг үйлчилгээний газар-4, Онцгой байдлын хэлтэс, Соёлын ордон, Статистикийн хэлтэс, Улаан заламгайн хороо, Улсын бүртгэлийн хэлтэс, Усан спорт сургалтын төв, Хөдөлмөр халамжийн үйлчилгээний хэлтэс, Цагдаагийн хэлтэс-3, Нийгмийн даатгалын хэлтэс, Худалдан авах ажиллагааны алба зэрэг орж байна.

Үйл ажиллагаа явуулж буй байгууллага, ААН. Дүүргийн хэмжээнд 2020-2021 оны байдлаар ерөнхий боловсролын 63 сургууль үйл ажиллагаа явуулж байгаагаас төрийн өмчийн 36, хувийн хэвшлийн 29 сургууль, сургуулийн өмнөх боловсролын 189 байгууллага

үйл ажиллагаа явуулж байгаагаас төрийн өмчийн 49 цэцэрлэг, хувийн хэвшлийн 111 цэцэрлэг байна. Түүнчлэн 31,165 байгууллага аж ахуйн нэгж үйл ажиллагаа явуулж байгаа юм. Харин эрүүл мэндийн томоохон байгууллагууд болох ХӨСҮТ, ХСҮТ, СЭСҮТ, Клиникийн 2 дугаар эмнэлэг, Цэргийн госпиталь, 3 дугаар амаржих газар, Клиник сувилалын 40 дүгээр ясли зэрэг эрүүл мэндийн байгууллагууд иргэдэд нарийн мэргэжлийн болон суурь, анхан шатны тусламж үйлчилгээг чанартай хүртээмжтэй, шуурхай хүргэж байна. Мөн Баянзүрх дүүрэгт Монгол Улсын Шинжлэх ухааны академи, түүний харьяа 6 хүрээлэн, Оросын соёл шинжлэх ухааны төв, Батлан хамгаалах яам байрладаг. Тус дүүрэгт бүх шатны боловсролын байгууллагууд төвлөрсөн.

Баянзүрх дүүргийн 25 дугаар хороо: Тус хороонд 2021 оны байдлаар 5656 өрхийн 17830 хүн амтай орон сууцны 116 байр, гэр хорооллын 8 өрхтэй, Сэлбэ голын огтолцлоос эхлэн хойшоо Сэлбэ голын гольдрол дагуу Манлайбаатар Дамдинсүрэнгийн гудамжны шинэ гүүрний огтолцол зүүн хойд Намъяанжүгийн гудамжаар төмөр замаар баруун тийш сэлбэ голтой огтолцон цэг хүрсэн хилийн цэстэй байна. Нийт газар нутгийн хэмжээ 40,04 га талбайтай. Хорооны нутаг дэвсгэрт Куба улсын элчин сайдын яам, Доктор авто сүлжээ, Говь Хангай мебель, Намъянжүү соёлын төв, UB tower, Траст трейд компани, Шинэ Монгол сургууль, ОУУБИ сургууль, Улаанбаатар дунд сургууль, Гёте дунд сургууль, Төгсдэлгэрэх дунд сургууль, 111 дүгээр сургууль, 255, 256-р цэцэрлэг, Миний Хайпермаркет, Эко худалдааны төв, Сансар молл сүлжээ дэлгүүр, Натур худалдааны төв, FM107,5, зэрэг 150 гаруй аж ахуйн нэгж, байгууллага, 44 СӨХ үйл ажиллагаа явуулдаг.

3. ТӨСЛИЙН ЗҮГЭЭС ХҮНИЙ ЭРҮҮЛ МЭНДЭД ҮЗҮҮЛЭХ ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ, ҮНЭЛГЭЭ

Химийн хорт бодис нь агаар, ус, хөрс, хүнсээр дамжин амьсгал, арьс, амаар нэвтрэх замаар хүний генийг хордуулах химийн хорт болон аюултай бодисын хувь нь тухайн бодисын онцлог, шинж чанараас хамаарч өөр өөр байдаг ба хүний биетэй үйлчлэлцэж буй концентраци, хугацаа, агаарын температур, чийглэг болон тухайн хүний нас, эрүүл мэндийн байдлаас хамаардаг. Төслийн үйл ажиллагаанаас хүний эрүүл мэндэд эрсдэл үүсгэж болзошгүй эх үүсвэр нь нэр бүхий 215 төрлийн бодис, бүтээгдэхүүн бөгөөд аюулгүй ажиллагааг хангаж ажиллаагүй нөхцөлд химийн бодисууд нь эрсдэл үүсгэх шууд эх үүсвэр болно. Тус бодисуудын шинж чанар, хоруу чанарын хэжээ, түвшинээс хамааран лабораторийн ажилчид болон сургалт туршилтын хичээлд оролцож буй оюутан сурагчид эрсдэлд өртөгч болно. Ялангуяа химийн бодисуудтай харьцан ажиллах 17 багш, ажилчид илүүтэйгээр өртөж болзошгүй юм.

Химийн бодисын ашиглалт, тээвэрлэлт, хадгалалтын горим алдагдах, аюулгүй ажиллагааны дүрмийг сайтар баримтлаагүйгээс хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй юм. Химийн бодисын ашиглалт, тээвэрлэлт, хадгалалтын явцад хүний эрүүл мэндэд үзүүлж болзошгүй нөлөөллийг дараах байдлаар гаргав. Үүнд:

1. Мэргэжилтэн, ажилтны чадваргүй байдал, хариуцлагагүй үйлдэл, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааг хангаж ажиллаагүйгээс ажлын байранд химийн бодис алдагдах, хүний эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх.
2. Химийн бодисыг хамт хадгалж болохгүй бодис болон зориулалтын бус орчин, агуулахад хадгалснаас хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх.
3. Химийн бодисын сургалт, туршилт явуулж буй лобароториуд болон химийн бодис хадгалах агуулахын үйл ажиллагаа нь хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны нөхцөл, шаардлагыг бүрэн хангасан зориулалтын байр, талбай, ослын үед ажиллах арга хэмжээний төлөвлөөгөөгүй ажилласнаас хүний эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, байгаль орчинд хохирол үүсэх.
4. Химийн бодистой харьцаж ажиллах ажиллагсад нь сургалтад хамрагдаагүй, зохих мэдлэг дадлыг эзэмшээгүйгээс химийн бодистой харьцаж ажиллах хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааг зөрчих, хордох.
5. Химийн бодисын лаборатори болон агуулахад хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасан болзошгүй аюул, ослын үед ашиглах багаж хэрэгсэл, материалыг ажлын байранд байршуулж, ажиллагсдад ажиллах дадлыг эзэмшүүлээгүйгээс хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд хохирол учрах.

Хүснэгт 3. Хүний эрүүл мэндэд нөлөөлөх байдал, үнэлгээ

№	Нөлөөллийн хэлбэр	Нөлөөлөлгүй	Нөлөөллийн эрчим		
			Бага	Дунд	Их
1.	Мэргэжилтэн, ажилтны чадваргүй байдал, хариуцлагагүй үйлдэл, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааг хангаж ажиллаагүйгээс ажлын байранд химийн бодис алдагдах, хүний эрүүл мэндэд нөлөөлөх.	x			
2.	Химийн бодисыг хамт хадгалж болохгүй бодис болон зориулалтын бус орчин, агуулахад хадгалснаас хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үзүүлэх.			x	

3.	Химийн бодисын сургалт, туршилт явуулж буй лобароториуд болон химийн бодис хадгалах агуулахын үйл ажиллагаа нь хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны нөхцөл, шаардлагыг бүрэн хангасан зориулалтын байр, талбай, ослын үед ажиллах арга хэмжээний төлөвлөөгөөгүй ажилласнаас хүний эрүүл мэнд, эд хөрөнгө, байгаль орчинд хохирол үүсэх		x		
4.	Химийн бодистой харьцаж ажиллах ажиллагсад нь сургалтад хамрагдаагүй, зохих мэдлэг дадлыг эзэмшээгүйгээс химийн бодистой харьцаж ажиллах хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааг зөрчих, хордох.			x	
5.	Химийн бодисыг ашиглах агуулахад хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасан болзошгүй аюул, ослын үед ашиглах багаж хэрэгсэл, материалыг ажлын байранд байршуулж, ажиллагсдад ажиллах дадлыг эзэмшүүлээгүйгээс хүний эрүүл мэнд, байгаль орчинд хохирол учрах.			x	
Дүгнэлт: Химийн бодисын ашиглалт, тээвэрлэлт, хадгалалтын үед хүний эрүүл мэндэд үзүүлж болзошгүй нөлөөллийн нийт үнэлгээгээр 75% нь ”Дунд”, 12,5% нь “бага буюу нөлөөлөлгүй”, 12,5% нь “Бага” нөлөөтэй гэж үзээд төслийн үйл ажиллагаанаас үүсэх нөлөөллийг “Дунд” гэж үзлээ.					

4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Улаанбаатар хотын Баянзүрх дүүргийн 25-р хороо, Манлайбаатар Дамдинсүрэнгийн гудамж 43 тоот хаягт байрлах “Шинэ Монгол Эрдмийн Хүрээлэн” ХХК-ний “Химийн бодис ашиглах, хадгалах, импортлох” төслийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөөгөөг Монгол улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай”, “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хууль болон түүнтэй нийцүүлэн гаргасан бусад хууль тогтоомж, Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29 өдрийн А/618 тоот тушаалаар шинэчлэн батлсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу боловсруулсан болно.

Ерөнхий зүйл. Төсөл хэрэгжүүлэгч иргэн, хуулийн этгээдийн (цаашид төсөл хэрэгжүүлэгч гэх) байгаль орчныг хамгаалах талаар хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлэх, тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах, түүнийг хянан батлах, хэрэгжилтийг ханган тайлагнахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад энэхүү журмын зорилго оршино. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг төсөл хэрэгжүүлэгч боловсруулж, ерөнхий үнэлгээг хийсэн байгаль орчны асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллага, эсхүл аймаг, нийслэлийн байгаль орчны асуудал хариуцсан газарт хүргүүлэн хянуулж, батлуулна. Ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллагын хянаж, баталсан тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төслийн үйл ажиллагааг эхлүүлэх, үргэлжлүүлэхийг зөвшөөрсөн байгаль орчны үндсэн баримт бичиг болно.

Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах, багасгах, төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалахтай холбогдсон арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд оршино. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь дараах үндсэн 2 хэсгээс бүрдэнэ. Үүнд:

- ✓ Төслийн байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, бууруулах, арилгах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх арга замууд, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа болон шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө (БОХТ)

- ✓ Төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдал, хүний эрүүл мэндэд үзүүлж байгаа орчны болон ажлын байрны нөхцлийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацааг тусгасан орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөр (ОХШХ)

Төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэхэд баримтлах эрх зүйн баримт бичиг болон шаардлагыг нь зайлшгүй хангаж мөрдөх стандартуудыг БОМТ-нд тодорхой тусгаж өгнө. Тухайн жилийн БОМТ боловсруулах, биелэлтийг тайлагнах журамд зааснаар байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь дараах агуулгатай байх бөгөөд хийх ажлын зардлыг тус бүрчлэн тооцож төлөвлөнө. Үүнд:

- ✓ Төслийн байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийх, бууруулах, арилгах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх арга замууд, тэдгээрийг хэрэгжүүлэх хугацаа болон шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан төлөвлөгөө
- ✓ Орчны тохижилт, нөхөн сэргээлтийн ажлын төлөвлөгөө
- ✓ Төслийн талбай орчмын түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

- ✓ Үйл ажиллагааны үеийн осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө
- ✓ Үйл ажиллагааны үеийн хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө
- ✓ Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр
- ✓ Тухайн жилийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага, зохион байгуулалтын төлөвлөлт
- ✓ БОМТ-г нөлөөллийн бүсийн олон нийт, оршин суугчдад тайлагнах, хэлэлцүүлэх арга хэмжээний төлөвлөлт зэргээс бүрдэнэ.

4.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 4.

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар хэмжээ	Нэгжийн өртөг, мян.төг (1 жилд)	Баримтлах стандарт, аргачлал
Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар					
1.	Агаарт химийн бодис тархах	Химийн бодисын лабораториуд болон химийн бодисын агуулахын дотоод агааржуулалтын системийн ажиллагаанд байнга хяналт тавих	Лабораториуд болон агуулахын дотоод орчин	300.0	MNS 4585:2016 Агаарын чанар, техникийн ерөнхий шаардлага MNS5885:2008 Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ. MNS4990:2015 Ажлын байрны орчин. Эрүүл ахуйн шаардлага
2.		Лабораторийн агууржуулалтыг хянах төхөөрөмжтэй болох, гарах агаарыг шүүлтүүрээр дамжуулах, тогтмол ажиллуулах	Лабораториуд	150.0	
Хөрсөн бүрхэвч болон ургамлан нөмрөгт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах талаар					
3.	Ахуйн болон хатуу хог хаягдлаар хөрс бохирдох	Бүх төрлийн хатуу болон ахуйн хог хаягдлыг ангилан ялгах, хог хаягдал түр хадгалах саванд байнга хяналт тавих	Хог хаягдлын цэг, түүний орчинд	50.0	Хог хаягдлын тухай хууль /2017 он/, Хөрс цөлжилтөөс хамгаалах тухай хууль MNS 5850:2019. “Хөрсний чанар, хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ”
4.	Химийн бодисын тээвэрлэлт, хадгалалтын горим, сургалт туршилтад ашиглах үед болгоомжгүй байдлаас химийн бодис алдагдсан тохиолдолд хөрс бохирдож болзошгүй	Химийн бодис урвалжийг алдагдахаас сэргийлж байнга анхаарал сэрэмжтэй ажиллах	Химийн бодисын тээвэрлэлт, хадгалалт, сургалт туршилтын үед	300.0	
Нийт зардал жил жилээр (мян.төг)				**800.0**	

4.2. Орчны тохижилт ногоон байгууламжийн төлөвлөгөө

Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хуулийн 7.2.4-д эзэмшил газрын 10 хувиас доошгүй талбайд зохих журмын дагуу зүлэгжүүлж мод тарих, мөн Монгол улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан Тэрбум мод хөтөлбөрийн хүрээнд “Шинэ Монгол Эрдмийн Хүрээлэн” ХХК нь “Үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэн” ОНӨТҮГ-тай хийсэн хамтын ажиллагааны гэрээний дагуу Үндэсний цэцэрлэгт хүрээлэнд 30 шихрэг гацуур суулгаж ургуулахаар төлөвлөөд байна.

Хүснэгт 5.

Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хүрээ	Нийт зардал (мян.төг)	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт аргачлал
Газрын тухай хууль болон Монгол улсын ерөнхийлөгчийн санаачилсан тэрбум үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд болон нэгж талбарын орчны тохижилт, цэцэрлэгүүлэлтийн төлөвлөгөөний дагуу НБОГ-аас зохион байгуулах зааж өгсөн талбайд мод тарих үйл ажиллагаанд оролцох	Цаг тухайд нь оролцох, Хавар, Намрын улиралд	Төслийн талбайд	800.0	2026 он	MNS 5918:2008, “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах. Техникийн ерөнхий шаардлага” MNS 6260:2011 Зүлэгжүүлэх талбай бэлтгэх, үр тарих арчлах
Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний нийт зардал			**800.0**	**-**	**-**

4.3. Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө

Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө нь газрын тос, уул уурхай, цацраг идэвхт ашигт малтмалын ашиглалтын үлдэгдэл нөлөөлөлд өртсөн нөхөн сэргэхгүй газарт биологийн олон янз байдлын тухайн газартай экологийн хувьд төстэй нөхцөлд, өөр газарт дүйцүүлэн хамгаалах ажлыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг гаргадаг ба уг төслийн хувьд дүйцүүлэн хамгаалах

“ШМЭХ” ХХК-ний “Химийн бодис ашиглах, хадгалах, импортлох” төсөл төлөвлөгөөг хийх шаардлагагүй болно.

4.4. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох төлөвлөгөө

Тухайн төслийн үйлчилгээ болон эрчимтэй сөрөг нөлөөллийн бүсэд зайлшгүй нүүлгэх шаардлагатай иргэд, оршин суугчид, айл өрх, байгууллага байхгүй болно.

4.5. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

Төсөл хэрэгжих бүс нутаг, түүний орчимд түүх, соёлын өв дурсгалууд илрээгүй болно.

4.6. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 6.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	**Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ**	**Арга хэмжээний цар хүрээ**	**Зардал мян.төг**	**Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг**
Хог хаягдлын цэг, хог хаягдал ангилан ялгах талбай, төслийн орчинд бохирдол үүсгэж болзошгүй	Хог хаягдлын цэгт ариутгал халдваргүйжүүлэлтийг тогтмол хийх	Улирал бүр	350.0	Хог хаягдлын тухай хууль
	Дахин боловсруулагдах хог хаягдлыг хоёрдогч түүхий эд авах байгууллага, нэгжид нийлүүлэх	Тухай бүрт нь		
	Хог түр хадгалах цэгт цугларсан хогийг тогтмол хугацаанд зөвшөөрсөн цэгт зөөж зайлуулж байх	Тогтмол	Гэрээнд заасан төлбөрийн хэмжээгээр	MNS 5344:2011 Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага ЗГ-н 2018 оны 116 тоот Аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах, бүртгэх тайлагнах журам
	Химийн хог хаягдал, химийн бодисын сав, баглаа боодлыг аюултай хог хаягдал зайлуулах гэрээний дагуу зохицуулах	-		
Нийт зардал /мян.төг/			**350.0**	-

4.7. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

Авилаа осол эрсдлээс хамгаалах ажил нь аялал жуулчлалын баазын барилга байгууламж барих ажлын үед болон барилгын материал зөөж, тээвэрлэх явцад хөдөлмөрийн сахилга бат, хариуцлагын тогтолцоогоор шийдвэрлэгдэх боломжтой юм. Доорхи хүснэгтэд төслийн үйл ажиллагааны явцад гарч болзошгүй осол, эрсдэл түүнээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, хэрэгжүүлэх ажлын хүрээ, давтамж, баримтлах стандарт зэргийг тусган оруулав.

Хүснэгт 7.

Болзошгүй аюул, осол сөрөг нөлөө	**Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ**	**Арга хэмжээний цар, хэмжээ**	**Нийт зардал, мян.төг**	**Баримтлах стандарт, аргачлал**
Аянга буух, цахилгаан хэрэгслийн гэмтэл, хэт халалт зэргээс үүдэн гал түймэр гарах	Галын дохиолол, гал унтраагуур, гал унтраах хоолойг зохих газруудад байрлуулах, аюулын гарцын байрлалыг заасан самбар хадах, галын дохиолол, гал унтраагуур, гал унтраах хоолойд зөвшөөрөгдсөн тэмдэг тавьсан байх	Лабораториуд, химийн бодис хадгалах агуулах	50.0	Гамшгаас хамгаалах тухай: Зүйл 27-1
Химийн бодис алдагдсанаас ажиллагсадын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх	Ажиллагсад эрүүл мэндийн үзлэгт орсон байх	Лабораториуд, химийн бодис хадгалах агуулах	171.0	MNS 4968: 2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа. Эрүүл ахуй. Ерөнхий шаардлага
	Анхан шатны тусламжийн эм, тариа, багаж хэрэгслийн бэлэн байдлыг хангасан байх			
	Химийн бодистой харьцах үеийн зориулалтын хувцастай байх /гутал, резинэн бээлий, хамгаалалтын хошуувч/			
Химийн бодис болон химийн бодис агуулсан хольц асгарах	Сургалт, туршилт ашиглалт, тээвэрлэлт, хадгалалт зэрэгт анхаарал хандуулж холбогдох журам боловсруулан мөрдөж ажиллах			
Нийт дүн			**221,0**	

4.8. БОМТ-н хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүр БОМТ -ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайлан хүргүүлэх ба байгаль орчны хяналтын улсын байцаагч, орон нутгийн байцаагч, бүх шатны Засаг даргад тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг жил тутамд хүргүүлнэ.

4.8.1. Удирдлага зохион байгуулалтын талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээ

Хүснэгт 8.

№	Хийгдэх ажлын нэр төрөл	Хийгдэх шаардлага	Хийх хугацаа	Ажлын хэмжээ	Шаардагдах хөрөнгө
1.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө Ерөнхий үнэлгээ хийсэн төрийн захиргааны төв байгууллага /БОУАӨЯ/-д хүргүүлж батлуулах	БОАЖС-н 2019 оны 10 дугаар сарын 29 өдрийн А/618 тоот тушаалаар шинэчлэн баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”	Жил бүрийн 12 дугаар сард багтаан	Жил бүр БОМТ төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулах	Гэрээгээр тохиролцож, мэргэжлийн байгууллагаар
2.	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг Ерөнхий үнэлгээ хийсэн төрийн захиргааны төв байгууллага /БОУАӨЯ/-д хүргүүлж батлуулах	БОАЖС-н 2019 оны 10 дугаар сарын 29 өдрийн А/618 тоот тушаалаар шинэчлэн баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”	Тухайн жилийн 11-р сарын 01-ны дотор	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг тайлагнаж, дүгнүүлэх	Гэрээгээр тохиролцож, мэргэжлийн байгууллагаар
3.	Хог хаягдлын талаар боловсрол олгох сургалтыг мэргэжлийн байгууллагаар зохион байгуулах	Хог хаягдлын чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлдэг мэргэжлийн байгуулагаас сургалт авах	2026 он	-	Дотоод зардлаар
4.	Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийг тогтоосон хугацаанд төлж байх	-	Үйл ажиллагааны явцад тогтоосон хугацаанд		Гэрээний дагуу

4.9. Байгаль орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөр

“ШМЭХ” ХХК-ийн “Химийн бодис ашиглах, хадгалах, импортлох” төслийн байгаль хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн явц, байгаль орчны доройтол, гэнэтийн бохирдлыг хянах, бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор байгаль орчны мониторингийн үйл ажиллагааг явуулна. Мониторинг нь байнгын ажиглалт шинжилгээгээр гарсан үзүүлэлтүүдийн хяналт тэдгээрийн үнэлгээ болон хэтийн төлөв байдлыг урьдчилан таамаглах зэрэг үйл ажиллагаа юм. Энэхүү үйл ажиллагааг хяналт, төлөвлөгөөтэй, цэгц явуулахын тулд “Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр” (ОХШХ)-ийг боловсруулан мөрдөнө.

Орчны бохирдлын байдлын ажиглалт, хяналтыг орчны дээжид хийсэн тоон болон чанарын шинжилгээний үр дүнд үндэслэн явуулна. Шинжилгээгээр гарсан үр дүнг стандартын дагуу батлагдсан ЗДА–тай харьцуулан орчны бохирдлын бие даасан үнэлгээ хийх бөгөөд уг ажлыг хөнгөвчлөхийн тулд тусгай эрх бүхий төрийн байгууллагуудаар батлагдсан ББ-уудын нормативуудыг энэхүү тайланд оруулав.

Хүснэгт 9. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Байгаль орчны бүрэлдэхүүн	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Хугацаа ба давтамж	Хяналт шинжилгээний ажлын хэмжээ	Нэгжийн өртөг мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Баримтлах стандарт ба арга аргачлал
Агаар	SO_2, NO_2, TSP	мг/м^3	*Жилд 1 удаа*	Лабораториуд болон агуулахын дотоод орчин	50,0	200.0	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд. Ажлын байрны орчин. Эрүүл ахуйн шаардлага MNS 4990:2015
Хөрс	Ялзмаг Урвалын орчин-pH Карбонат Хөдөлгөөнт фосфор, кали (P2O5, K_2O) Цахилгаан дамжуулах чанар	мг	*Жилд 1* удаа	Ил хөрстэй хэсгээс	45.0	144.0	Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ MNS 5850-2019 Байгаль хамгаалал. Хөрс. Шинжилгээний дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд MNS 3298:1990
	Механик бүрэлдэхүүн Чулуу						
	Хүнд металлууд Pb,Co,Ni,Cr,Cd						
Нийт						**344.0**	-

2026 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардалд нийт 2515.0 мян.төг зарцуулсан төлөвлөсөн.